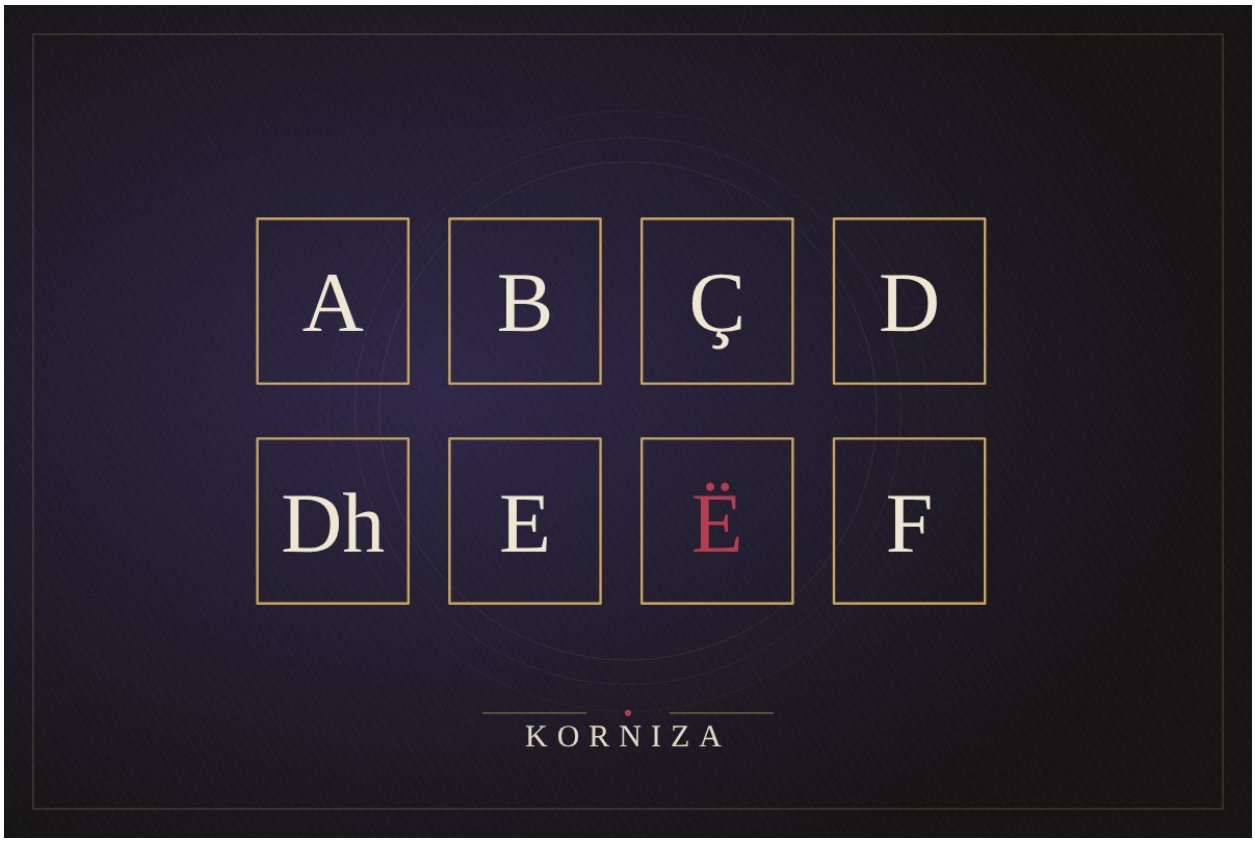
Mendja

Efekti i kornizës: e njëjta e vërtetë, dy vendime të ndryshme

Problemi i «sëmundjes së rrallë» i Amos Tversky-t dhe Daniel Kahneman-it (1981), studimi me mjekët dhe pacientët për kirurgjinë dhe rrezatimin, dhe si ta mbroni veten nga fjalët që ju shtyjnë

3 nëntor 2026 / 2 min lexim

Ilustrim origjinal i redaksisë lexoshpejt. Nuk është fotografi ose objekt historik.

Imagjinoni se një vend përgatitet për një sëmundje të rrallë që pritet të vrasë 600 njerëz. Janë propozuar dy programe. Me programin A, 200 njerëz do të shpëtojnë. Me programin B, ka një të tretën mundësi që të shpëtojnë të 600, dhe dy të tretat mundësi që të mos shpëtojë askush. Cilin do të zgjidhnit?

Eksperimenti

Kjo ishte pyetja që Amos Tversky dhe Daniel Kahneman u bënë studentëve në studimin e tyre të publikuar në Science në vitin 1981. Shumica, rreth 72 për qind, zgjodhën programin A, rezultatin e sigurt.

Një grupi tjetër iu dha e njëjta situatë, por me fjalë të tjera. Me programin C, 400 njerëz do të vdesin. Me programin D, ka një të tretën mundësi që të mos vdesë askush dhe dy të tretat mundësi që të vdesin të 600. Këtu, shumica, rreth 78 për qind, zgjodhën programin D, bastin.

Por programi A dhe C janë të njëjtë: 200 shpëtojnë do të thotë 400 vdesin. Ndryshonte vetëm **korniza**. Kur rezultati paraqitej si fitim, njerëzit preferonin sigurinë. Kur paraqitej si humbje, preferonin të rrezikonin.

Edhe mjekët

Në vitin 1982, Barbara McNeil dhe kolegët u paraqitën pacientëve, studentëve dhe mjekëve të dhëna për trajtimin e kancerit të mushkërive me kirurgji ose me rrezatim. Kur rezultatet e kirurgjisë paraqiteshin si shkallë mbijetese, shumë më tepër njerëz e zgjidhnin kirurgjinë sesa kur të njëjtat të dhëna paraqiteshin si shkallë vdekshmërie. Efekti u pa edhe te mjekët me përvojë.

> *Fjalët nuk ndryshojnë faktet. Por ndryshojnë mënyrën si i ndiejmë.*

Ku e takojmë

- «Mish 90 për qind pa yndyrë» tingëllon më mirë se «me 10 për qind yndyrë».
- «Kurseni 50 lekë» ndihet ndryshe nga «humbisni 50 lekë nëse nuk paguani tani».
- Lajmet për shëndetin: «rrezik i dyfishuar» mund të jetë nga 1 në 2 për mijë.

Si ta mbroni veten

1. **Rikornizojeni vetë:** nëse ju thonë «90 për qind sukses», pyesni «pra 10 për qind dështim?» dhe shihni nëse ndryshon ndjenja.
2. **Kërkoni numrat absolutë,** jo vetëm përqindjet ose krahasimet.
3. **Kujdes me afatet dhe frazat e humbjes** në reklama: «oferta mbaron sonte».
4. **Në vendime të rëndësishme,** shkruani opsionet me fjalë neutrale para se të zgjidhni.

Burimet

Tversky, A. & Kahneman, D. (1981). The framing of decisions and the psychology of choice. *Science*, 211(4481), 453–458. PubMed

McNeil, B. J., Pauker, S. G., Sox, H. C. & Tversky, A. (1982). On the elicitation of preferences for alternative therapies. *New England Journal of Medicine*, 306(21), 1259–1262. PubMed

Lexoje në internet: https://www.lexoshpejt.com/artikull/efekti-i-kornizes